

https://doi.org/10.31516/2410-5333.056.04

УДК 378.6:008] (477.54-25) ХДАК“2017(2018”/045)

В. М. Шейко, доктор історичних наук, професор, ректор, Харківська державна академія культури, м. Харків

rector-2@ic.ac.kharkov.ua

http://orcid.org/0000-0002-3532-7439

Н. М. Кушнарєнко, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Харківська державна академія культури, м. Харків

nataliyanikkush@gmail.com

http://orcid.org/0000-0003-1168-0446

У ВИТОКІВ ВИЩОЇ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (ДО 90-РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ)¹

Усесторонньо проаналізовано розвиток Харківської державної академії культури (ХДАК) за 90 років її існування (1929-2019 рр.). Акцентовано на вагомих здобутках освітньої, наукової, управлінської та творчо-виконавської діяльності фундатора й лідера вищої бібліотечно-інформаційної та культурологічно-мистецької освіти України. Наголошено, що ХДАК має багаторічний плідний досвід підготовки майже 50 тис. фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів в аспірантурі й докторантурі. Докладно розглянуто статистичні показники наукової продуктивності і публікаційної активності викладачів, докторантів, аспірантів, студентів. Підкреслено, що одним із вагомих досягнень ХДАК є започаткування випуску професійної періодики бібліотечно-інформаційного та культурологічно-мистецького спрямування.

Ключові слова: вища бібліотечно-інформаційна освіта, вища культурологічно-мистецька освіта, наукові школи, освітня, наукова, управлінська, творча діяльність, Харківська державна академія культури.

В. М. Шейко, доктор исторических наук, профессор, ректор, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

Н. Н. Кушнарєнко, доктор педагогических наук, профессор, проректор по научной работе, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

У ИСТОКОВ ВЫСШЕГО БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННОГО И КУЛЬТУРОЛОГО-ИСКУССТВОВЕДЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ (К 90-ЛЕТИЮ СО ДНЯ СОЗДАНИЯ ХАРЬКОВСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ АКАДЕМИИ КУЛЬТУРЫ)

Всесторонне проанализировано развитие Харьковской академии культуры (ХГАК) за 90 лет ее существования (1929-2019 гг.). Внимание акцентировано на важнейших достижениях образовательной, научной, управлен-

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

ческой и творческо-исполнительской деятельности fundатора и лидера высшего библиотечно-информационного и культуролого-искусствоведческого образования Украины. Сделано ударение на том, что ХГАК имеет многолетний опыт подготовки свыше 50 тыс. специалистов, научных и научно-педагогических кадров в аспирантуре и докторантуре. Тщательно проанализированы статистические данные научной продуктивности и публикационной активности преподавателей, докторантов, аспирантов, студентов. Подчеркнуто, что одним из важнейших достижений ХГАК является начало выпуска профессиональной периодики библиотечно-информационного и культуролого-искусствоведческого профиля.

Ключевые слова: *высшее библиотечно-информационное образование, высшее культуролого-искусствоведческое образование, научные школы, образовательная, научная, управленческая, творческая деятельность, Харьковская государственная академия культуры.*

V. M. Sheyko, Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

N. M. Kushnarenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice Rector for Research, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

THE ORIGINS OF HIGHER LIS EDUCATION AND HIGHER EDUCATION IN CULTUROLOGY AND ARTS OF UKRAINE (ON THE OCCASION OF THE 90TH ANNIVERSARY OF KHARKIV STATE ACADEMY OF CULTURE)

Relevance. There is a need for a systems analysis of the history and current state of the Kharkiv State Academy of Culture (KhSAC), which is considered to be the founder and leader of higher LIS (Library and Information Science) education and higher education in culturology and arts of Ukraine within 90 years of its existence (1929-2019).

The aim of this study is to analyze the origins of higher LIS education and higher education in culturology and arts as well as the history and current state of KhSAC on the occasion of its 90th anniversary.

Research methodology. The historical milestones and present-day diverse activities of Kharkiv State Academy of Culture are studied by the means of systems, comparative and historical approaches and a problem analysis.

Results. The study deals with the ninety year history and current state of KhSAC, which is considered to be the founder and leader of higher LIS education and higher education in culturology and arts in Ukraine. Particular attention is paid to the significant achievements in educational, scientific, administrative and creative activities. The paper presents information on the organizational transformations of KhSAC, its academic staff. It includes over 75% of Doctors of Science, Candidates of science, people's artists, honored artists, honored workers of culture of Ukraine. During the years of its existence the Academy has educated about 50,000 specialists, among them over 500 international students from more than 40 countries of Europe, Asia, Africa and Latin America. The Academy offers degree programmes at Bachelor and Master levels in 16 fields of training and specialties of 7 fields of study, namely Cultural Studies, Museum Studies and Historic Preservation, Management of Socio-

Cultural Activities, Audiovisual Arts and Production, Choreography, Music Art, Performing Art, Information, Library and Archive Science, Information Systems and Technologies, Psychology, Social Work, Journalism, Tourism, Management.

Postgraduate Studies (PhD Course) and Doctoral Studies offer programmes in 4 specialities. They are as follows: Culturology, Music Art, Information, Library and Archive Science and Social Work.

The paper describes the features of KhSAC's research activities. The structure of the Academy includes Postgraduate Studies and Doctoral Studies; two specialized academic boards authorized to accept for consideration and to conduct the defence of theses competing for an academic degree of Doctor (Candidate) of Science. Two academic journals are published, namely "Kultura Ukrainy (Culture of Ukraine)" covering the current issues of culturology and art criticism, and "Visnyk Kharkivskoi Derzhavnoi Akademii Kulury (Bulletin of Kharkiv State Academy of Culture)" covering the current issues of social communications. About 10 international, all-Ukrainian and regional scientific conferences are held every year. Available to students are a library, an e-material reading room, several computer laboratories, an Internet-centre, an editorial board. The place of the Academy in the European and world professional environment is identified.

Novelty. An attempt is made to study the ninety year history and current state of Kharkiv State Academy of Culture, which is considered to be the founder and leader of higher LIS education and higher education in culturology and arts of Ukraine. Particular attention is paid to the significant achievements in educational, scientific, administrative and creative activities.

The practical significance. The main results of this study can be used by institutions of higher education in culture and arts of Ukraine for further improving academic, scientific, administrative and creative activities.

Keywords: *higher LIS education, higher education in culturology and arts, scientific schools, educational, scientific, administrative, creative activities, Kharkiv State Academy of Culture.*

Постановка проблеми. Харківська державна академія культури — провідний заклад вищої освіти галузі культури і мистецтв України, фундатор і лідер вітчизняної бібліотечно-інформаційної та культурологічно-мистецької освіти — у 2019 році відзначає свій 90-річний ювілей. У цьому сенсі особливого значення набуває аналіз найважливіших векторів історії та сьогодення ХДАК, висвітлення її вагомих здобутків в освітній, науковій, управлінській та творчій діяльності.

Мета статті — здійснити системне висвітлення 90-річної історії та сьогодення Харківської державної академії культури — фундатора й лідера вищої бібліотечно-інформаційної та культурологічно-мистецької освіти України.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Діяльність Харківської державної академії культури висвітлена в публікаціях А. П. Виноградова, В. Т. Витяжкова, І. О. Давидової, О. І. Євсєєва, М. М. Каністратенка,

Н. М. Кушнарєнко, А. А. Соляник, В. М. Шейка та ін. (1-23). Однак повного висвітлення 90-річної історії та сьогодення ХДАК ще не було.

Виклад основного матеріалу дослідження. Харківська державна академія культури виникла на підвалинах реорганізованої в 1921 р. академії теоретичних знань, у складі якої функціонував Харківський інститут народної освіти, де діяв один із головних його факультетів — політосвіти (1925 р.), який у 1929 р. за Постановою Раднаркому України перетворено на Харківський інститут політичної освіти з трьома факультетами: бібліотечним, музейно-екскурсійним і шкільної роботи. У 1935 р. інститут набув статусу українського бібліотечного, а в 1964 р. — Харківського державного інституту культури. 8 червня 1998 р., згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 818, на базі ліквідованого Харківського державного інституту культури (ХДІК) створено Харківську державну академію культури (ХДАК). 10 вересня 2019 р. ХДАК святкує свій 90-річний ювілей. За цей час академія стала не лише першопрохідцем у розбудові державної вищої культурологічно-мистецької та бібліотечно-інформаційної освіти в Україні, а й лідером цієї освітньо-наукової сфери. Її викладачі закладали підвалини, визначали стратегічні шляхи розвитку багатьох освітніх, наукових напрямів, спеціальностей, навчальних дисциплін. Це — плеяда видатних вітчизняних науковців, визнаних учених, чий знання, досвід, талант та наукові досягнення зміцнювали науковий потенціал держави, фундавали основи подальшого розвитку освіти, культури, мистецтва, суспільства.

Сьогодні академія — це потужний, сучасний, елітний, інноваційний заклад вищої освіти культурологічно-мистецького та гуманітарно-інформаційного спрямування, відомий своїми освітніми, науковими і мистецькими здобутками далеко за межами України. Головне кредо ХДАК — духовність, освіта, наука, творчість, інновації.

Залишаючись упродовж тривалого часу єдиним в Україні закладом вищої освіти, який забезпечував сферу культури й мистецтва висококваліфікованими кадрами, ХДАК стала фундатором вищої бібліотечної і культурологічної освіти в Україні. Тут здійснювалась підготовка культурно-освітніх, бібліотечних, музейних, інформаційних фахівців, котрі успішно працювали в культурних і мистецьких закладах усіх регіонів України та в багатьох союзних республіках СРСР. Функціонували консультативні пункти в Києві, Львові, Одесі, Сімферополі. На базі її філії виник Київський державний інститут культури (нині — Київський національний університет культури і мистецтв). ХДАК перебувала у витоків ще одного інституту культури України — Рівненського. Сьогодні майже половина працівників сфери культури України — це випускники академії.

Закладені в перші роки існування ЗВО традиції освітньої і наукової діяльності сприяли розквіту яскравих особистостей викладачів, педагогів-наставників, учених, котрі звеличували академію, зробили значний внесок не лише в її освітньо-науковий потенціал, а й у розбудову підвалин галузевої науки і вищої освіти України загалом.

ХДАК першою в Україні створила надійне теоретичне підґрунтя та розпочала підготовку документознавців — менеджерів інформаційних систем, соціальних педагогів, менеджерів культурно-дозвіллевої діяльності, культурологів, викладачів історії та теорії культури, істориків-музеєзнавців. В академії створено перший в Україні факультет підвищення кваліфікації працівників культури, за роки існування якого тут підвищили кваліфікацію майже 5 тис. викладачів училищ культури України, Молдови, Середньої Азії.

Високий авторитет академії творили щоденна цілеспрямована праця та спільне прагнення до нових звершень усього її творчого колективу — від професора до студента.

За роки існування академія підготувала майже 50 тис. висококваліфікованих фахівців, зокрема понад 500 іноземних громадян з більше ніж 40 країн Європи, Азії, Африки, Латинської Америки. Її випускники — головна гордість академії, вони успішно працюють за фахом не лише в нашій країні, а й за кордоном. Кожний другий працівник сфери культури і мистецтв — вихованець ХДАК.

Понад одна тисяча випускників ХДАК удостоєна урядових нагород, двоє — Г. Балицький та І. Філіповський — звання Героя Радянського Союзу. Близько 150 випускників мають державні почесні звання, серед яких: дійсний член Національної академії мистецтв України В. Шейко; народні артисти України А. Мамченко, Ю. Чемеровський, Д. Остапенко, Н. Шестакова, В. Рожок; заслужені артисти України М. Рачинський, В. Плескунов, Т. Толейчук, О. Сокіл, Ф. Лостовський, В. Цицирев, С. Орлова та ін.; заслужені діячі мистецтв України В. Шейко, Ю. Старченко, Є. Бортник, В. Ірха, В. Білецька, Л. Корольова, М. Линник, О. Настаченко та ін.; заслужені працівники культури України Н. Кушнарєнко, О. Літвінов, Т. Логінова, К. Островська, В. Бугайова, В. Хільченко, В. Ракитянська, Т. Семистяга, В. Целінський, В. Медведєва, В. Загуменна, К. Шердиць, Л. Незнамова, В. Ярошик та ін.; заслужений художник України В. Грицаненко; поетеса, член Спілки письменників України Н. Супруненко тощо.

В академії працювали відомі діячі культури і мистецтв: народні артисти України В. Лукашов, О. Літвінов, Ю. Чемеровський; заслужені артисти України М. Терещенко, С. Кошачевський, В. Сухарева, заслужені діячі мистецтв Д. Остапенко, Л. Скибневський, В. Курисько,

Є. Стунгурова, Є. Конопльова, Я. Скибинський, І. Польський, М. Ентін, О. Шишкіна, М. Розін, В. Цветков та ін.; заслужений працівник культури України М. Каністратенко та ін. Маючи значний досвід практичної і наукової діяльності, вони доклали значних зусиль у розбудову вищої культурологічно-мистецької та бібліотечно-інформаційної освіти України.

Славу і здобутки будь-якого ЗВО визначають особистості, професіонали. Кадрова політика — один зі стратегічно важливих напрямів діяльності ХДАК. Сьогодні тут сформовано виокваліфікований склад науково-педагогічних працівників.

30 років ХДАК очолює ректор В. Шейко — доктор історичних наук, професор, дійсний член Національної академії мистецтв України, заслужений діяч мистецтв України, повний кавалер ордена «За заслуги», один із найавторитетніших і найпродуктивніших учених-культурологів, праці якого мають найвищий рівень цитування. Ще в 1989 р. на альтернативних засадах його вперше було обрано керманічем ХДАК, у травні 2017 р. відбулися чергові вибори, де він знову отримав повну підтримку колективу.

Значним є ректорський корпус академії: перший проректор — Ю. Лошков, професор, доктор мистецтвознавства; проректор з навчальної роботи — І. Сташевська, професор, доктор педагогічних наук, заслужений діяч мистецтв України; проректор з наукової роботи — Н. Кушнарєнко, професор, доктор педагогічних наук, заслужений працівник культури України; проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків — О. Білик, доцент, доктор педагогічних наук; проректор з господарської роботи — М. Скрицька.

Високу якість освітньо-наукового, творчо-виконавського та виховного процесу в академії забезпечують 7 факультетів, 26 кафедр, Центр міжнародної освіти і співробітництва, Центр безперервної освіти, підготовчі курси, бібліотека.

Деканами факультетів є висококваліфіковані фахівці, відомі своїми науковими і творчими здобутками далеко за межами України: факультет культурології очолює О. Кравченко, професор, доктор культурології; соціальних комунікацій — А. Соляник, професор, доктор педагогічних наук; кіно-, телемистецтва — З. Алфьорова, професор, доктор мистецтвознавства; музичного мистецтва — Т. Большакова, професор, заслужений діяч мистецтв України; хореографічного мистецтва — Б. Колногузенко, професор, народний артист України; театрального мистецтва — І. Борис, доцент, заслужений діяч мистецтв України; управління та бізнесу — В. Степанов, професор, доктор наук з державного управління.

Високим є кадровий потенціал завідувачів кафедр ХДАК, який складають 14 докторів наук, професорів та 9 кандидатів наук, доцентів, що становить 92,3 % від їх складу. Так, кафедрі менеджменту і адміністрування очолює А. Дегтяр, доктор наук з державного управління, професор, заслужений діяч науки та техніки України; інформаційних технологій — Г. Асеев, доктор технічних наук, професор; журналістики — В. Маркова, доктор наук із соціальних комунікацій, професор; інформаційної, бібліотечної та архівної справи — І. Давидова, доктор наук із соціальних комунікацій, професор; психології та педагогіки — А. Большакова, доктор психологічних наук, професор; туристичного бізнесу — Л. Божко, доктор культурології, доцент; теорії та історії музики — О. Рощенко, доктор мистецтвознавства, професор; фортепіано — О. Скларов, професор, заслужений діяч мистецтв України; історії, музеєзнавства та пам'ятокознавства — А. Щербань, доктор культурології; народних інструментів — А. Шашевський, доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України; майстерності актора — А. Кікоть, доктор культурології, професор; мистецтвознавства, літературознавства та мовознавства — С. Рибалко, доктор мистецтвознавства, професор; філософії та політології — В. Лисенкова, доктор філософських наук; режисури — С. Гордєєв, професор, заслужений діяч мистецтв України.

У ХДАК успішно працюють 130 кандидатів наук, доцентів, 58 докторів наук, професорів. Науковий ценз науково-педагогічних працівників ХДАК складає понад 70 %, що значно вище середнього показника по Україні. На штатних засадах в академії працюють близько 30 викладачів, котрі мають державні почесні звання: народні артисти України, заслужені діячі мистецтв України, заслужені артисти України, заслужені працівники культури України, заслужений художник України, заслужений діяч науки та техніки України, заслужений журналіст України. 8 викладачів і 14 студентів ХДАК є членами Харківського відділення Національної спілки журналістів, З. Алфьорова, А. Алфьоров, В. Миславський — члени Національної спілки кінематографістів України та ін.

Сотні викладачів та студентів академії стали лауреатами міжнародних і державних конкурсів, фестивалів. Вагомі освітні і наукові здобутки дозволили ЗВО в 1998 р. набути статусу академії. Це дозволило активно реалізувати стратегію формування гнучкої інноваційної освітньо-наукової системи для підготовки професіоналів, особистісного розвитку, наукових досліджень та мистецьких заходів, системи, адекватної вимогам інформаційного суспільства, яке потребує технологічно розвинутої інтелектуальної еліти України, що відповідає потребам національ-

ного і міжнародного ринків праці, інтегрованої у світовий освітньо-науковий простір та орієнтованої на демократичні цінності.

З набуттям нового статусу ХДАК значно розширює спектр освітньої діяльності, підвищує якість освітніх послуг. Здійснюється підготовка фахівців вищої кваліфікації (бакалаврів і магістрів) за 16 освітніми напрямами і спеціальностями 7 галузей знань: соціальна педагогіка, культурологія, музейна справа й охорона пам'яток історії та культури, народна художня творчість, документознавство та інформаційна діяльність, менеджмент соціокультурної діяльності, театральне мистецтво, хореографія, кіно-, телемистецтво, музичне мистецтво, реклама та зв'язки з громадськістю, менеджмент, туризм, медіа-комунікації, управління інноваційною діяльністю. Харківські вчені працюють над новими концепціями вищої культурологічно-мистецької та бібліотечно-інформаційної освіти, в основу яких покладено розширення професійної сфери та задіяння випускників академії, якісне та змістовне оновлення навчальних планів та програм, запровадження новітніх інформаційних технологій.

Нині освітньо-науковий процес проводиться за 8 галузями знань: 02 «Культура і мистецтво», 03 «Гуманітарні науки», 05 «Соціальні та поведінкові науки», 06 «Журналістика», 07 «Управління та адміністрування», 12 «Інформаційні технології», 23 «Соціальна робота», 24 «Сфера обслуговування» та за 14 спеціальностями: 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецтво», 026 «Сценічне мистецтво», 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», 126 «Інформаційні системи та технології», 034 «Культурологія», 053 «Психологія», 061 «Журналістика», 073 «Менеджмент», 231 «Соціальна робота», 242 «Туризм». Навчання студентів здійснюється за 25 освітньо-професійними програмами: фундаментальна та прикладна культурологія; менеджмент культури; реклама та зв'язки з громадськістю в соціокультурній сфері; соціальна та культурна журналістика; менеджмент і бізнес-адміністрування; туризмознавство; бібліотекознавство та інформаційно-аналітична діяльність; інформаційна та документаційна діяльність; інфокомунікації в документно-інформаційній діяльності; культурна спадщина та пам'яткоохоронна діяльність; психологія; оркестрові, духові та ударні інструменти; народний спів; народні інструменти; хорове диригування; музичне мистецтво естради; естрадний спів; режисура естради та масових свят; акторське мистецтво драматичного театру і кіно; режисура телебачення; телерепортерство; оператор телебачення; народна хореографія; сучасна хореографія; бальна хореографія.

ХДАК з 2016 р. здійснює підготовку кадрів на третьому (освітньо-науковому) рівні докторів філософії з 4-х наукових галузей і спеціальностей: галузь знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 034 «Культурологія»; галузь знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальностями 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» і 025 «Музичне мистецтво»; галузь знань 23 «Соціальна робота» за спеціальністю 231 «Соціальна робота». Зосереджено увагу на розробленні кафедрями якісно нових навчальних планів, навчально-методичних комплексів, забезпеченні вільного доступу до них студентів.

У ХДАК системно здійснюється наукова діяльність, результати якої перевіряються в студентських аудиторіях, оприлюднюються в наукових монографіях, статтях, доповідях на наукових форумах, в авторських програмах, підручниках, навчальних посібниках, інноваційних наукових та освітніх методиках тощо. Забезпечується доступ усіх суб'єктів освітньо-наукового процесу до наукового контенту в усіх його форматах: нонелектронному та електронному. Освітня й наукова діяльність у ХДАК — це взаємопов'язані системи. Академія має громадське визнання результатів досліджень, високий освітянський та науковий авторитет, який об'єднує творчу ініціативу науковців відповідних наукових напрямів.

В академії створено міцну наукову інфраструктуру. Тут успішно діють аспірантура, докторантура, дві спеціалізовані вчені ради з правом захисту докторських (кандидатських) дисертацій; виходять друком два збірники наукових праць «Культура України» та «Вісник Харківської державної академії культури», визнані МОН України як фахові наукові видання з культурології, мистецтвознавства та соціальних комунікацій; розробляються дві фундаментальні та більше десяти прикладних НДР; науково-педагогічними працівниками активно студіюються докторські, кандидатські дисертації, монографії, підручники, навчальні посібники; зростає публікаційна активність та індекс цитувань їхніх праць; підвищується авторитет міжнародних і всеукраїнських наукових форумів, які проводяться на базі ХДАК; функціонують авторитетні наукові і мистецькі школи; здійснюється підтримка наукових досліджень бібліотекою, електронною читальною залом, редакційно-видавничим відділом, комп'ютерним центром та ін.

Наукова інфраструктура ХДАК надає належні умови для ефективного функціонування системи наукових досліджень, орієнтування на успішне розроблення її вченими та молодими науковцями довгострокових фундаментальних і прикладних досліджень, що відбивають сучасні напрями розвитку галузевої науки, забезпечують розвиток наукового потенціалу академії. Нині в ХДАК успішно студіюють дві

фундаментальні державні НДР: «Вітчизняна та світова культура: історико-теоретичні аспекти» (наук. кер. — В. Шейко) та «Документально-комунікаційні структури суспільства: інноваційні стратегії розвитку» (наук. кер. — А. Соляник), зареєстровані в УкрІНТЕІ.

Академія має багаторічний плідний досвід підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в аспірантурі й докторантурі. Ще восени 1931 р. вперше в Україні на базі ВУКО відкрито аспірантуру при кафедрі бібліотекознавства. У 1936 р. розширено кількість спеціальностей: методика роботи з читачем, література для дітей і бібліографія. Наказом Наркомосу УРСР від 7 грудня 1938 р. «Про бібліотекознавчу аспірантуру» при Українському бібліотечному інституті поновлено аспірантуру з проблем бібліотекознавства. Таким чином, ХДАК є піонером підготовки наукових кадрів галузевого напрямку через аспірантуру. Набутий досвід використано в наступні роки: у 1994 р. у ХДІК відкрито аспірантуру з теорії та історії культури; бібліотекознавства та бібліографії; інформаційних систем і процесів; музеєзнавства, консервації, зберігання культурних цінностей; економічної теорії та історії економічної думки; соціальної педагогіки. У 1995 р. започатковано докторантуру з теорії та історії культури; бібліотекознавства та бібліографії; інформаційних систем і процесів.

З початку 2015 р. у ХДАК діє аспірантура з 9 наукових спеціальностей: 26.00.01 «Теорія та історія культури», 26.00.04 «Українська культура», 26.00.05 «Музеєзнавство. Пам'яткознавство», 27.00.02 «Документознавство, архівознавство», 27.00.03 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство», 17.00.03 «Музичне мистецтво», 17.00.02 «Театральне мистецтво», 13.00.05 «Соціальна педагогіка», 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки»; докторантура — з 5 спеціальностей: 26.00.01 «Теорія та історія культури», 26.00.04 «Українська культура», 27.00.02 «Документознавство, архівознавство», 27.00.03 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство», 17.00.03 «Музичне мистецтво».

Згідно з наказами МОН України від 18.05.2016 р. № 523 та 26.10.2017 р. № 216-л «Про ліцензування освітньої діяльності на третьому освітньо-науковому рівні», роботу аспірантури ХДАК ліцензовано за новими спеціальностями: 034 «Культурологія»; 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»; 231 «Соціальна робота»; 025 «Музичне мистецтво».

За роки існування аспірантури і докторантури тут навчалося понад 500 аспірантів і 60 докторантів, більшість з яких (85 %) захистили кандидатські і докторські дисертації. Лише за останні 5 років тут підвищили свою кваліфікацію 122 аспіранти (зокрема 28 іноземних громадян) та 16 докторантів, суттєво посиливши науковий потенціал України.

За профілем академії функціонують дві спеціалізовані вчені ради: Д 64.807.01 за спеціальностями «Теорія та історія культури», «Українська культура» (терміном на три роки) (2020 р.); Д 64.807.02 за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» (терміном на три роки) (2022 р.).

Спеціалізовані вчені ради в ХДІК створено ще в 1990-і рр. Постановою ВАКУ України від 07.04.1994 р. затверджено першу спецраду для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук з мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.08 «Теорія та історія культури». 04.07.1994 р. затверджено другу спецраду, якій дозволено проводити захисти докторських дисертацій зі спеціальності 05.25.05 «Інформаційні системи і процеси (технічні науки)». Коло спеціальностей згодом розширювалося. Так, 29.12.1997 р. створено спецраду з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук за спеціальностями 05.13.06 «Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології (у галузі технічних наук)»; 07.00.08 «Книгознавство, бібліотекознавство та бібліографознавство (у галузі педагогічних наук)». Кожні 2–3 роки спецради успішно перереєструвалися в МОН України. За роки їх існування захищено 42 докторських і 183 кандидатських дисертацій.

Вагомим індикатором наукової продуктивності викладачів є невинне зростання кількості захищених під їхнім керівництвом докторських і кандидатських дисертацій, публікаційна активність аспірантів, докторантів, студентів. За останнє п'ятиріччя викладачами академії захищено 20 докторських і понад 30 кандидатських дисертацій. За цей період опубліковано 50 монографій, 1,5 тис. наукових статей, 35 наукових збірок, понад 70 підручників та навчальних посібників. Підготовлено та видано майже 600 науково-методичних розробок і програм навчальних курсів, що активно використовуються в освітньо-науковому процесі. Спостерігаються суттєве зростання потоку наукових публікацій, поглиблення фундаментальності досліджень, розширення їхнього тематичного діапазону, висока продуктивність генерування нового наукового знання з багатьох невіршених проблем культурології, мистецтвознавства, соціальних комунікацій, менеджменту та ін., відкриття нових наукових напрямів.

Важливою умовою результативності науково-дослідної роботи є участь викладачів та молодих науковців у рейтингових конференціях, публікація статей у журналах і наукових збірниках із високим імпаکت-фактором. Одна третина публікацій викладачів друкується на терені наукових і освітніх установ Європи та США культурологічно-мистецького та інформаційного профілю.

Щорічно в академії проводяться десятки міжнародних, всеукраїнських наукових конференцій, конкурсів, фестивалів, круглих столів, майстер-класів, тренінгів тощо. Серед найавторитетніших можна назвати: міжнародні наукові конференції «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку», «Пам'яткоохоронні традиції Слобожанщини», всеукраїнські — «Культура та інформаційне суспільство XXI століття», «Герменевтика в науках про дух», «Туризм і глобальні проблеми сучасності», «Проблеми музеєзнавства, збереження та відновлення історичної пам'яті» та ін. У травні 2013 р. на базі ХДАК уперше в Україні проведено Міжнародний симпозіум з питань культурно-мистецької освіти, який зібрав понад 100 професіоналів з 8-ми країн світу: США, Франції, Німеччини, Данії, Китаю, Литви, Польщі, Росії.

На базі ХДАК сформувались та успішно розвиваються наукові, науково-педагогічні і творчо-мистецькі школи. Перші наукові школи (НШ), ушлявлені колективи фахівців, котрі працюють в одному напрямі досліджень під керівництвом відомого вченого, яких об'єднує спільність підходів до вирішення наукових проблем, стиль роботи, мислення, ідеї та методи їх реалізації, з'явилися ще в 1930-і рр. Однак найбільш активний період їхнього становлення та розвитку припадає на другу половину ХХ ст. Серед сучасних наукових об'єднань ХДАК найрезультативнішими є НШ В. Шейка, М. Дяченка, Н. Кушнарєнко, А. Рижанової, Л. Філіпової, А. Соляник, І. Польської, А. Дегтяря, О. Роценко, І. Давидової, Ю. Лошкова та ін.

Науково-педагогічні і творчо-виконавські школи ХДАК продовжують розвиватися, зберігаючи традиції, закладені попередниками, відкриваючи та інтегруючи в кластери нові напрями досліджень, розробок, починань. Сьогодні це школи: культурології, теорії та історії культури, української і світової культури; мистецтвознавства, театрального, музичного, хореографічного, аудіовізуального мистецтва; бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, документології, соціальних комунікацій, соціальної педагогіки та ін. Наукова робота в академії тісно пов'язана з творчістю. Харківська мистецька школа посідає гідне місце в художньо-творчому просторі України. У ХДАК упродовж тривалого часу сформувалися численні мистецькі школи за напрямами: хореографічний, музичний, сценічний, аудіовізуальний та ін., які очолюють визнані митці, котрі мають особисті вагомі творчі досягнення, почесні звання («Народний артист України», «Заслужений діяч мистецтв України», «Заслужений артист України», «Заслужений працівник культури України»), об'єднують когорту учнів і послідовників. Серед них: народні артисти України Б. Колногузенко, К. Шаша; заслужені діячі мистецтв України І. Борис, С. Гордєєв, О. Скларов; заслужена артистка України Л. Кудрич та ін.

У ХДАК упродовж 90-річного функціонування склалися сталі традиції організації науково-дослідницької діяльності студентів як у межах випускових кафедр, факультетів, так і в академії загалом. Наукова робота студентів пов'язана з основними науковими напрямами кафедр, факультетів, залученням їх до участі в опрацюванні двох фундаментальних та багатьох прикладних загальноакадемічних НДР, що надає їм можливості безпосередньо працювати зі своїми науковими наставниками, долучатися до наукової школи свого керівника та його учнів. Це підвищує ефективність наукової підготовки студентів, сприяє формуванню наукової спрямованості, стимулює до якісного виконання наукових досліджень.

Студенти ХДАК беруть активну участь у щорічних внутрішньо-академічних, всеукраїнських олімпіадах за основними напрямами підготовки, у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук з таких галузей: культурологія; мистецтвознавство; соціальні комунікації; видавнича справа та редагування; документознавство, архівознавство; педагогічна та вікова психологія; корекція та соціальна педагогіка; туризм; адміністративне право, фінансове право, інформаційне право; державне управління та ін. Упродовж тривалого часу ХДАК була базовим закладом вищої освіти конкурсу в галузі документознавства та інформаційної діяльності. Про високий рівень підготовки студентів свідчать призові місця, які вони регулярно посідають на всеукраїнських олімпіадах і конкурсах студентських наукових робіт.

У студентській науці чільне місце відводиться творчо-виконавській роботі. В академії функціонують понад 20 творчих колективів за професійним спрямуванням студентів, клубів, гуртків за інтересами: всевітньовідомий театр народного танцю «Заповіт», театр сучасного танцю «ЕСТЕТ», ансамбль бального танцю, театр-студія «ЕКМАТЕДОС», Учебний театр «Академія», театр естрадної пісні «СТЕП»; оркестри: естрадно-симфонічний, оркестр камерної музики «ACADEMUS», оркестр народних інструментів «Vivo», духових інструментів; хори — академічний, український народний; ансамбль скрипалів «Vivat, Akademia!», ансамбль народної музики «Стожари», інструментальне тріо «Цим-Бан-До»; фольклористичний гурт «Фарби»; джазовий оркестр «Біг Бенд», ансамбль народних інструментів «Посіпаки», фольклорний ансамбль «Лада», «Магніфіка», ансамбль гітаристів, ансамбль «SYMBOL STREAM»; студентська репортерська майстерня, фотоклуб та ін. Понад 300 студентів академії стали переможцями міжнародних, всеукраїнських, регіональних конкурсів і фестивалів. Творчі колективи академії відомі не лише в місті і країні, а й у багатьох країнах світу.

Популярними серед студентської молоді є щорічні наукові конференції, що проводяться на базі ХДАК: Міжнародна науково-практична конференція молодих учених «Пам'яткоохоронні традиції Слобожанщини», Всеукраїнська науково-теоретична конференція молодих учених «Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття» та ін. Студенти є членами редколегії та активними дописувачами газети ХДАК «Бурсацький узвіз». Щорічно вихованці академії друкують понад 300 публікацій.

Кращі студенти-випускники, котрі вирішили присвятити своє життя науковій чи викладацькій діяльності, мають можливість вступити в аспірантуру, а згодом і в докторантуру ХДАК. Тобто для студентської молоді створені всі умови щодо успішного наукового поступу як нині, так і в перспективі.

Ще одним вагомим досягненням ХДАК є фіндування в Україні професійної періодики бібліотечно-інформаційного та культурологічно-мистецького спрямування. На її базі виходили друком такі перші збірники наукових праць: «Політосвітник» (1929–1930 рр., вип. 1–2), «Труди Харківського державного бібліотечного інституту» (1940 р.), «Ученые записки» (1956 р.), «Учені записки» (1957–1960 рр.), «Наукові записки» (1962 р.), «Бібліотекознавство і бібліографія» (1964–1992 рр.), «Культурно-освітня робота» (1964–1989 рр.), «Культура України» (з 1993 р. і понині), «Вісник Харківської державної академії культури» (з 1999 р. і понині). У 2016 р. ХДАК стала співзасновницею разом з державною установою «Книжкова палата України ім. Івана Федорова» професійного науково-практичного журналу «Вісник Книжкової палати».

Збірник наукових праць «Культура України» затверджено МОН України як фахове видання з культурології та мистецтвознавства, «Вісник Харківської державної академії культури» — як фахове видання з соціальних комунікацій. Зазначені фахові збірники розміщено на порталі Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України», в реферативних базах «Україніка наукова» та «Джерело». Індексуються в міжнародних наукометричних базах «Worldcat», «Index Copernicus», «PІNЦ» та в пошукових системах «Google Scholar», «BASE». ХДАК є представленим учасником РІА. Статті перевіряються за допомогою онлайн-сервісу пошуку плагіату Unіcheck та польської компанії ТОВ «Плагіат». Готуються матеріали до входження фахових збірників ХДАК до наукометричної бази даних «Web of Science». Щорічно здійснюється підготовка та опублікування 4-х фахових збірників наукових праць «Культура України» та 2-х збірників «Вісник Харківської державної академії культури».

Одним із показників високого рівня науково-дослідницької діяльності є активна участь ХДАК у створенні єдиного культурологічно-мистецького й інформаційного науково-освітнього простору як в Україні, так і за її межами. ХДАК має розвинуті зв'язки з багатьма українськими та зарубіжними ЗВО з окремих напрямів культурології, мистецтвознавства, соціальних комунікацій, що свідчить про високу конкурентоспроможність ексклюзивної наукової продукції закладу. Яскравий приклад співробітництва — творча співпраця ХДАК з Національною академією мистецтв України (НАМУ). Це розроблення, спільно з Інститутом культурології НАМУ, фундаментальної НДР «Українська культура: історико-культурологічні виміри». ХДАК разом з НАМУ успішно реалізують інші наукові проекти — численні наукові конференції, симпозиуми, круглі столи, майстер-класи. Між цими інституціями здійснюються взаємний обмін науковою інформацією, координація тематики дисертаційних досліджень тощо.

Для дослідження структури, динаміки, закономірностей, результативності наукової діяльності, моніторингу, експертного оцінювання та прогнозування дослідницької роботи в ХДАК використовується інструментарій наукометрії та бібліометрії, що базується на такому показникові, як індекс наукового цитування. На базі сервісу Google Scholar (Google академія) представлено профілі ХДАК, збірників її наукових праць «Вісник Харківської державної академії культури», «Культура України», провідних учених академії. Використано також можливості інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки», базованої в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, призначеної для надання суспільству цілісного уявлення про вітчизняне наукове середовище. Аналіз профілю ХДАК, створеного у 2012 р., засвідчив, що кількість цитувань праць її викладачів і співробітників становить понад 7 тис. одиниць, індекс Гірша — 29. Це високий показник. Серед 15 профільних наукових журналів і збірників України індекс Гірша «Вісника Харківської державної академії культури» становить 8, в українському рейтингу він посідає сьоме місце. Збірник наукових праць «Культура України» має індекс Гірша 5. Провідні вчені ХДАК мають індекс Гірша від 10 і вище.

Академія значну увагу приділяє формуванню системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових і навчальних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти. У цих питаннях у ХДАК є чималі успіхи: розроблено та реалізовано «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури»; «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчальних працях науково-педагогічних праців-

ників і здобувачів вищої освіти Харківської державної академії культури»; укладено угоду про співпрацю з українським виробником сервісу перевірки академічних текстів на плагіат Unicheck, а також польською компанією ТОВ «Плагіат» та ін. Система запобігання та виявлення академічного плагіату є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності ХДАК, включає комплекс заходів: а) із формування етосу, який не сприймає академічну нечесність; б) створення умов, що унеможливають академічний плагіат; в) виявлення академічного плагіату в наукових статтях, монографіях, дисертаціях, підручниках, навчальних виданнях, магістерських і дипломних роботах; г) притягнення до відповідальності за академічний плагіат усіх учасників науково-освітнього процесу.

До послуг студентів академії бібліотека — одна з найстаріших серед ЗВО культури і мистецтв України, фонд якої становить понад 300 тис. прим., електронна читальна зала, музей, комп'ютеризовані аудиторії, інтернет-центр, телевізійна лабораторія, студія звукозапису, навчальний театр, два гуртожитки, їдальня, кафе.

Нині в бібліотеці впроваджено комплексну автоматизацію основних бібліотечно-інформаційних процесів на базі програмного забезпечення «УФД/Бібліотека», вона активно працює над створенням інституційного репозитарію академії. Тут сформовано систему бібліографічних та біобібліографічних посібників, наймасштабнішими серед яких є: бібліографічний покажчик «Праці викладачів та співробітників ХДАК», що виходить друком з 2000 р. кожні 5 років; дайджест «Віват, Академіє!», вперше виданий у 1995 р., віддзеркалює результати моніторингу публікацій всеукраїнських і харківських газет про діяльність колективу ХДАК за кожні 2 роки; біобібліографічні покажчики серії «Видатні педагоги Харківської державної академії культури», заснованої у 2002 р., присвячені життю, педагогічній, науковій, творчій та управлінській діяльності кращих представників харківської освітньо-наукової школи; анотований бібліографічний покажчик «Дисертації, захищені в спеціалізованих учених радах Харківської державної академії культури», який кумулює 228 докторських і кандидатських дисертацій, починаючи з дати затвердження першої спецради на базі академії та ін. Ці видання формують імідж академії, презентують доробок учених, наукових та мистецьких шкіл, сприяють оприлюдненню результатів діяльності ХДАК в освітньо-науковому просторі України та світу.

Провідні викладачі ХДАК беруть активну участь у концептуалізації, модернізації, розробленні та в подальшому запровадженні державних стандартів України для всіх рівнів вищої освіти, які базуються на компетентнісному підході, філософії визначення вимог до фахівця, покладе-

них в основу Болонського процесу. Ще у 2003 р. В. Шейко в м. Болонья першим серед галузевих ЗВО України підписав велику Хартію університетів, що підтвердило входження академії в європейський освітньо-науковий простір. А. Соляник — заступник голови Науково-методичної ради МОН України, член підкомісії 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»; З. Алфьорова — член підкомісії 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»; Б. Колногузенко — член підкомісії 024 «Хореографія»; Н. Рябуха — член підкомісії 025 «Музичне мистецтво»; С. Гордєєв — член підкомісії 026 «Сценічне мистецтво»; Л. Щербань — член підкомісії 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»; Г. Афенченко — член підкомісії 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»; О. Кравченко — член підкомісії 034 «Культурологія». Фахівці ХДАК запропонували нові моделі вищої галузевої освіти, що дозволило вивести її на рівень світових освітніх стандартів, водночас зберегти кращі традиції вітчизняної вищої школи.

Відомі вчені академії є головними редакторами (В. Шейко), заступниками головного редактора (М. Дяченко, Н. Кушнарєнко, І. Давидова), членами редколегій (З. Алфьорова, Г. Асєєв, Т. Булах, І. Зборовець, О. Кобєлев, І. Коновалова, С. Лиман, Ю. Лошков, В. Маркова, В. Откидач, І. Польська, С. Потрашков, А. Рижанова, О. Роценко, Н. Рябуха, А. Соляник, В. Степанов, Л. Філіпова, Г. Шемаєва та ін.) провідних професійних журналів і збірників наукових праць України й інших країн. Багато з них є членами Державної акредитаційної комісії України, що є ще одним свідченням високого авторитету харківської освітньо-наукової школи.

Завдяки своїй багаторічній масштабній діяльності ХДАК набула вагомого авторитету не лише на вітчизняному, а й на європейському та світовому професійному просторі. Її міжнародна діяльність спрямована на розвиток плідної спільної освітньої, науково-дослідницької, художньо-творчої діяльності із зарубіжними партнерами. Академія — дійсний член Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА), організації Європейської співдружності в галузі бібліотечно-інформаційної освіти (БОБКАТССС), Європейської асоціації бібліотечно-інформаційної освіти та наукових досліджень (ЕВКЛІД). Вона має міцні освітні та наукові зв'язки з Університетом Роберта Гордона (Велика Британія), Університетом штату Іллінойс (США), Вищою Королівською школою бібліотекознавства (Данія), Амстердамським університетом і Вищою політехнічною школою (Нідерланди), Вищою школою бібліотекознавства та інформатики й Українським Вільним Університетом (Німеччина), Харбінським університетом та Харбінським інститутом просвіти (КНР), Вищою гуманітарно-еконо-

мічною школою (Польща), Лішуйським університетом, Сіаньським Гапуі університетом, Інститутом кіно та телебачення «Хедянь» провінції Чжецзян (КНР), Білоруським державним університетом культури та мистецтв та ін. Згідно з укладеними угодами, академія здійснює міжнародний обмін викладачами, науковцями, студентами, надає можливості своїм студентам продовжувати навчання за кордоном. Провідні вчені академії (В. Шейко, С. Частник, А. Артеменко, Л. Філіпова та ін.) неодноразово запрошувалися у ЗВО Європи та світу для читання лекцій, участі в наукових конференціях тощо.

Свідченням високого професіоналізму колективу академії є участь багатьох студентів і викладачів у престижних міжнародних конкурсах та фестивалях. Щорічно близько 300 студентів стають переможцями мистецьких форумів. У різні роки титул переможця щорічного регіонального конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» отримували провідні викладачі ХДАК – Г. Асеев, А. Большакова, С. Гордєєв, Б. Колногузенко, Н. Кушнарєнко, К. Островська, Л. Семененко, А. Соляник, Л. Стародубцева, Г. Шемаєва та ін.

За вагомий внесок у розвиток української культури і мистецтва, підготовку висококваліфікованих фахівців академія була нагороджена Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою Верховної Ради України, Золотою медаллю Національної академії мистецтв України та ін.

90-річний історичний шлях Харківської державної академії культури свідчить про її унікальність, феноменальну особливість системного поєднання гуманітарно-інформаційної, культурологічної та мистецької освіти, що дозволило їй стати не лише провідним освітнім, науковим, а й соціально-культурним центром, відомим не лише в Україні, а й далеко за її межами.

Висновки. Перспективи подальшого дослідження. Підбиваючи підсумки 90-річного розвитку академії, можна констатувати, що вона здійснює інноваційну освітню діяльність за різними галузями знань та ступенями вищої освіти (зокрема докторів філософії), проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру освітніх, наукових і науково-виробничих підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та провадить культурно-просвітницьку діяльність. Академія є винятковим зразком творчого синтезу найкращих традицій і сміливих новаторських ідей, фундатором численних наукових, науково-педагогічних і мистецьких шкіл, посідає провідне місце у впровадженні сучасних інформаційних технологій та інноваційних форм навчання, продовжує залишатися лідером культурологічно-мистецької та інформаційно-

бібліотечної освіти, невід'ємною потужною складовою освітньо-наукового простору і культурно-мистецького життя Харкова й України, інтеграційним чинником їх успішного входження до європейської і світової професійної спільнот.

За кадровим потенціалом, масштабами освітньої і наукової діяльності, здійснюваної в інноваційному руслі, ХДАК має всі підстави, щоб долучитися до вітчизняних дослідницьких університетів, набути ширшої автономії на освітньо-науковому просторі України. Подальші стратегії поступу Харківської державної академії культури залежать від консолідованих зусиль усіх зацікавлених у її успішному розвитку — викладачів, співробітників, студентів, випускників, партнерів.

Список посилань

- Виноградов, А. П., Витязков, В. Т., Євсєєв, О. І., Лойко, К. М., та Чернявський, Г. Й. (1967). З історії Харківського державного інституту культури (1957–1967 рр.). *Бібліотекознавство та бібліографія: міжвідомчий республіканський збірник*, 5, 41–63. Харків.
- Кушнарєнко, Н. (2015). З історії бібліотечної періодики: фахові видання Харківської державної академії культури. *Вісник Книжкової палати*, 11, 38–41.
- Кушнарєнко, Н. М. (2004). Лідер вищої книгознавчої та бібліотечно-інформаційної освіти в Україні. *Вісник Харківської державної академії культури: збірник наукових праць*, 14, 82–96.
- Кушнарєнко, Н. М. (2000). Фундатор бібліотечної освіти в Україні. *Вісник Харківської державної академії культури: збірник наукових праць*, 2, 110–123. Харків.
- Кушнарєнко, Н., Каністратенко, М. (2004). Фундатор бібліотечно-інформаційної та культурологічної освіти в Україні: до 75-річчя Харківської державної академії культури. *Вісник Книжкової палати*, 8, 57–59.
- Майборода, А. А. (1956). Харьковский библиотечный институт. *Библиотекарь*, 4, 32–34.
- Майборода, А. А. (1941). Харьковский государственный библиотечный институт. *Красный библиотекарь*, 6, 34–37.
- Харківська державна академія культури: [проспект]*. (1999). Харків: ХДАК.
- Шейко, В. М., Дяченко, М. В., Кушнарєнко, Н. М. (2000). *Харківська державна академія культури: до 70-річчя з дня заснування: монографія*. Міністерство культури і мистецтв України, Харківська державна академія культури. Харків: ХДАК.
- Шейко, В. М., Дяченко, М. В., Кушнарєнко, Н. М., Каністратенко, М. М. (2004). *Харківська державна академія культури: до 75-річчя з дня заснування*. Харків: ХДАК.
- Шейко, В. М., Каністратенко, М. М., Кушнарєнко, Н. М. (2009). *Харківська державна академія культури: до 80-річчя з дня заснування: монографія*. Міністерство культури і туризму України, Харківська державна академія культури. Харків: ХДАК.

- Шейко, В. М., Каністратенко, М. М., Кушнарченко, Н. М. (2015). *Харківська державна академія культури: до 85-річчя з дня заснування: монографія*. Міністерство культури України, Харківська державна академія культури. Харків: ХДАК.
- Оприщенко, А. Л., Фрадкін, В. З., Чернявський, Г. И., Шейко, В. Н. (1979). *Харьковский государственный институт культуры, 1929–1979: монография*. А. Л. Оприщенко (Ред.). Харьков: Вища школа. Издательство при Харьковском университете.
- Шейко, В., Каністратенко, М., Кушнарченко, Н. (2011). Ідентифікація наукових шкіл культурологічно-мистецького та бібліотечно-інформаційного профілю: постановка проблеми. *Вісник Книжкової палати*, 8, 41–43; 9, 43–47.
- Шейко, В. М., Кушнарченко, Н. М. (2018). Концепти науково-освітньої й управлінської діяльності закладів вищої освіти культури і мистецтв. *Вісник Харківської державної академії культури. Серія: Соціальні комунікації: збірник наукових праць*, 53, 16–28.
- Шейко, В. М. (2004). Концептуальні основи розвитку Харківської державної академії культури. *Культура України: збірник наукових праць (Мистецтвознавство. Філософія)*, 14, 4–11. Міністерство культури і мистецтв, Харківська державна академія культури. Харків.
- Шейко, В. М., Каністратенко, М. М., Кушнарченко, Н. М. (2012). Репродуктивний підхід до підготовки науково-педагогічних кадрів у Харківській державній академії культури. *Культура України: збірник наукових праць*, 39, 162–172. Міністерство культури України, Харківська державна академія культури. Харків.
- Шейко, В. М., Каністратенко, М. М., Кушнарченко, Н. М. (2009). Стратегічні напрями інноваційної діяльності Харківської державної академії. *Вісник Харківської державної академії культури: збірник наукових праць: до 80-річчя*, 27, 4–16. Харківська державна академія культури. Харків.
- Шейко, В. М., Каністратенко, М. М., Кушнарченко, Н. М. (2014). Харківська державна академія культури: досягнення та перспективи. *Вісник Харківської державної академії культури: збірник наукових праць*, 44, 28–46. Харків.
- Шейко, В. М., Каністратенко, М. М., Кушнарченко, Н. М. (2017). Харківська державна академія культури: етапи трансформації. *Вісник Харківської державної академії культури. Серія: Соціальні комунікації: збірник наукових праць*, 50, 8–23. Харків.
- Шейко, В. М., Каністратенко, М. М., Кушнарченко, Н. М. (2012). Харківська державна академія культури: модерні здобутки та перспективи. *Вісник Харківської державної академії культури. Серія: Соціальні комунікації: збірник наукових праць*, 36, 75–86. Харків.
- Шейко, В. М., Кушнарченко, Н. М. (2016). Харківська державна академія культури: науково-періодична конотація. *Вісник Харківської державної академії культури. Серія: Соціальні комунікації: збірник наукових праць*, 49, 8–25. Харків.

Шейко, В. М., Каністратенко, М. М., Кушнарєнко, Н. М. (2009). Провідний центр вищої культурологічно-мистецької та бібліотечно-інформаційної освіти в Україні. *Вісник Книжкової палати*, 8, 22–26.

References

- Vinogradov, A. P., Vityazhkov, V. T., Yevseiev, O. I., Loiko, K. M., and Chernyavsky, G. I. (1967). From the History of the Kharkiv State Institute of Culture (1957–1967). *Library Science and Bibliography: Republican Interagency Scientific and Methodological Collection*, 5, 41–63. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Kushnarenko, N. (2015). On the History of Library Periodicals: Professional Editions of Kharkiv State Academy of Culture. *Bulletin of the Book Chamber*, 11, 38–41. [in Ukrainian].
- Kushnarenko, N. M. (2004). Leader of Higher Book and Library Education in Ukraine. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture: a collection of scientific papers*, 14, 82–96. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Kushnarenko, N. M. (2000). The founder of library education in Ukraine. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture: a collection of scientific papers*, 2, 110–123. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Kushnarenko, N. (2004). Sponsor of library, information and cultural education in Ukraine: to the 75th anniversary of Kharkiv State Academy of Culture. *Bulletin of the Book Chamber*, 8, 57–59. [in Ukrainian].
- Mayboroda, A. A. (1956). Kharkiv Library Institute. *Librarian*, 4, 32–34. [in Ukrainian].
- Mayboroda, A. A. (1941). Kharkiv State Library Institute. *Red Librarian*, 6, 34–37. [in Ukrainian].
- Kharkiv State Academy of Culture, Prospectus*. (1999). Kharkiv: KhSAC. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Diachenko, M. V., Kushnarenko, N. M. etc. (2000). *Kharkiv State Academy of Culture: to the 70th Anniversary, Monograph*. Ministry of Culture and Arts of Ukraine, Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv: KhSAC. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Diachenko, M. V., Kushnarenko, N. M., Kanistratenko, M. M. (2004). *Kharkiv State Academy of Culture: to the 75th anniversary of its foundation*. Kharkiv: KhSAC. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kanistratenko, M. M., Kushnarenko, N. M. etc. (2004). *Kharkiv State Academy of Culture: to the 80th Anniversary, Monograph*. Ministry of Culture and Tourism of Ukraine, Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv: KhSAC. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kanistratenko, M. M., Kushnarenko, N. M. etc. (2015). *Kharkiv State Academy of Culture: to the 85th Anniversary, Monograph*. Ministry of Culture of Ukraine, Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv: KhSAC. [in Ukrainian].
- Opryshchenko, A. L., Fradkyn, V. Z., Cherniavskiy, H. Y., Sheyko, V. N. (1979). *Kharkov State Institute of Culture, 1929–1979, Monograph*. A. L. Opryshchenko (Ed.). Kharkov: Vyshcha shkola. Publishing House at Kharkiv University. [in Russian].

- Sheyko, V., Kanistratenko, M., Kushnarenko, N. (2011). Identification of scientific schools of cultural-artistic and library-information profile: problem statement. *Bulletin of the Book Chamber*, 8, 41–43; 9, 43–47. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kushnarenko, N. M. (2018). Concepts of scientific-educational and management activity of higher education institutions of culture and arts. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture, Series: Social Communications*. Collection of Scientific Papers, 53, 16–28. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M. (2004). Conceptual bases of development of Kharkiv State Academy of Culture. *Culture of Ukraine, Collection of Scientific Papers (Art Philosophy)*, 14, 4-11. Ministry of Culture and Arts, Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kanistratenko, M. M., Kushnarenko, N. M. (2016). Reproductive approach to the training of scientific and pedagogical staff at the Kharkiv State Academy of Culture. *Culture of Ukraine, Collection of Scientific Papers*, 39, 162–172. Ministry of Culture of Ukraine, Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kanistratenko, M. M., Kushnarenko, N. M. (2009). Strategic directions of innovative activity of Kharkiv State Academy of Culture. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture: collection of scientific papers: to the 80th anniversary of the Kharkiv State Academy of Culture*, 27, 4–16. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kanistratenko, M. M., Kushnarenko, N. M. (2014). Kharkiv State Academy of Culture: Achievements and Prospects. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture: a collection of scientific papers*, 44, 28–46. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kanistratenko, M. M., Kushnarenko, N. M. (2017). Kharkiv State Academy of Culture: stages of transformation. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture, Series: Social Communications. Proceedings*, 50, 8–23. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kanistratenko, M. M., Kushnarenko, N. M. (2012). Kharkiv State Academy of Culture: Modern Achievements and Prospects. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture: collection of scientific papers*, 36, 75–86. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kushnarenko, N. M. (2016). Kharkiv State Academy of Culture: scientific and periodical connotation. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture, Series: Social Communications. Proceedings*, 49, 8–25. Kharkiv. [in Ukrainian].
- Sheyko, V. M., Kanistratenko, M. M., Kushnarenko, N. M. (2009). Leading Center for Higher Cultural, Artistic and Library Information Education in Ukraine. *Bulletin of the Book Chamber*, 8, 22–26. [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 05.11.2019 р.